

## 5 клас

# Тема. Собака та його господар (конспект уроку за оповіданням Е.Сетона-Томпсона «Снап»)

**Мета:** проаналізувати оповідання з точки зору проблеми, зазначеної в темі уроку; розвивати навички критичного мислення, виразного читання та усного мовлення; сприяти формуванню певних життєвих цінностей (любов до тварин, відповідальність перед ними); розвивати творчі здібності учнів.

**Тип уроку:** урок-аналіз (за Шоганом)

**Обладнання:** підручник, презентація за темою.

### Хід уроку:

*Боже, допоможі мені бути таким, яким вважає мене моя собака.*

*Я.Вишневський*

**I. Актуалізація.** На минулому уроці ми познайомилися з біографією Сетона-Томпсона, письменника, який першим описав життя тварин. Зверніть увагу на слайд (№ 2). Який шлях має на увазі письменник? (Він став письменником і художником-аніمالістом, вченим, який досліджував природу. Обрав свою дорогу, незважаючи на заборони суворого батька).

Уявіть себе кореспондентами, яким потрібно написати статтю про Сетона-Томпсона. Пригадайте факти з біографії письменника, які свідчать про його захоплення природою, і наведіть по одному такому факту.

### Можливі відповіді:

- В дитинстві цілий місяць працював (рубав дрова, зібрав комах для колекції однієї англійської дами), щоб купити омріяну книгу «Пташки Канади».
- Сетон-Томпсон став вченим-натуралістом, письменником, художником. Отримав в Канаді посаду «державний натураліст».
- За ряд праць із зоології отримав вищу нагороду, що присуджується в США за наукові праці – золоту медаль «Еліот».
- Сетон-Томпсон заснував першу в Америці юннатівську організацію «Ліга лісу й лісового полювання».
- На полях своїх творів письменник розміщував власні малюнки, які передавали не тільки зовнішній вигляд тварин, а й їхній

«характер, настрій, і завжди – відношення до них автора, сповнене любові і гумору». Таких малюнків було більше 3 тисяч.

- Російський журналіст В.Песков, який побував у будинку письменника в Канаді, спілкувався з його рідними, вважав, що Сетон-Томпсон прожив щасливе життя: письменник невпинно трудився і займався улюбленою справою – дослідженням природи.

**Вчитель:** всі ваші відповіді дійсно можна використати для написання статті. Я також хочу додати один факт – спогад письменника про дитинство.

Перша шкільна зима тягнулася дуже довго. В березні нарешті настав справжній весняний день. Маленька пташка прилетіла на тополь біля будинку і тихо заспівала. Майбутньому письменнику здалося, що у пташки – синя спинка. Хлопчик розплакався, мабуть, тому, що був зворушений. З того часу він завжди чекав на синю пташку, а разом з нею – весну.

**Висновок:** Що означає вислів «синій птах» у переносному значенні? (Мрія). Чи знайшов письменник свого «синього птаха»? (Так, він обрав свій шлях. Ним керувала любов до природи).

**II. Нова тема. Аналіз оповідання.** Сьогодні ми будемо читати та аналізувати оповідання, яке письменник присвятив невеликому домашньому песику зі сміливим серцем.

Запишемо тему уроку та епіграф (слайд № 1):

*Боже, допоможи мені бути таким, яким вважає мене моя собака.  
Я.Вишневський.*

Як ви розумієте слова сучасного польського письменника?

**(Відповіді:** тварина віддана своєму господарю, довіряє йому, дивиться на нього з любов'ю і може не помічати недоліків в характері людини.)

**Постановка мети вчителем:** Отже, іноді люди повинні «дотягнутися» до уявлення тварин про них. А тепер звернемося до оповідання Сетона-Томпсона і спробуємо розібратися, чи виправдав господар Снапа сподівання свого пса. А також звернемо увагу на те, як непросто іноді людині побудувати свої відносини з домашніми тваринами. Які рецепти дає письменник з приводу приручення домашніх тварин.

**Бесіда за питаннями:**

1. Як Снап з'явився в домі оповідача?

2. Що означало ім'я собаки? (Джинджерснап – імбирний пряник у вигляді чоловічка. «...Виникає гра слів, яка увиразнює ставлення автора до собаки як до істоти, рівної собі...» (3, с.150).

3. Чому головний герой скоротив ім'я собаки, чому саме це слово стало назвою оповідання? (Снап – «хвать», це слово точно передає характер бультер'єра).

### **Відповідь другу (робота в парах):**

Давайте спробуємо написати листа-відповідь другові від імені оповідача, де пояснимо, чому Снап – «чудове» цуценя( учні усно добирають приклади ).

1 учень: «Чудове цуценя. Будь з ним увічливим, так безпечніше» (3, с.139)

2 учень: «Дорогий друже! Твій дарунок дійсно «чудовий». Цей маленький песик...

- намагався вкусити мене під час знайомства;
- загнав на стіл, після того, як я дістав його з ящика;
- Снап спав у мене в ногах, кусаючи при будь-якій спробі пошевелитися;
- Я хотів встати о сьомій ранку, але песик вирішив відкласти підйом до восьми;
- Він дозволив мені одягнутися і затопити камін, ні разу не загнавши на стіл.

Для більш яскравого підтвердження слова «чудове» **зчитуємо** невеликий уривок про те, як оповідач рятується від Снапа на столі.

Чи випадкова така поведінка Снапа? Чи вона пов'язана з особливостями його породи?

**Прослухаємо коротке повідомлення учня** про породу бультер'єр (слайд № 3).

Вперше білий бультер'єр був показаний на виставці собак в Англії у 1862 р. Знавці відмічали його високий інтелект, активність, витривалість, інтелігентність. У викладачів та студентів Оксфорда вважалося ознакою доброго тону мати білого бультер'єра.

Собака має веселий характер, її можна привчити до дисципліни. Потрібна сувора, наполеглива, але спокійна дресировка. Бультер'єр при правильному утриманні та вихованні може стати справжнім другом своєму господареві. Але собака, залишена напризволяще у плані виховання, швидше за все, виросте невихованою і агресивною твариною.

**Висновок:** про що повинна пам'ятати людина, коли заводить собаку цієї породи?

**Розглянемо наступний слайд (№ 4).** Це малюнки автора до твору. Що відбувається між подіями, зображеними на цих малюнках? (Оповідач приручає Снапа. Якщо спочатку пес сидить в ящику, то потім він їде разом з господарем в кебі).

**Якою системою виховання користувався оповідач?**

**(Терпіння, витримка характеру, розмови з твариною.** Головний герой не бив пса, не знущався над ним, не принижував його, правда, залишав його без їжі за непослух.)

**Зачитаємо останній абзац 1 частини і скажемо, яку головну рису відмічає оповідач у Снапа?** («Очевидно, у нього відібрали почуття страху й замінили великою кількістю імбиру...» (З, с.141). Чому герой згадує прізвиська трьох американських мільйонерів? (Показує, що ні за які гроші не віддасть Снапа).

Ми наблизилися до подій 2, 3 та 4 частин. В них розповідається, як герой у справах фірми подорожує північними штатами, де знайомиться з братами-фермерами Пенруфами. А тепер пригадаємо ці події докладніше за допомогою завдання

**«Чи правильне твердження?» (усно).**

- 1) Брати Пенруфи полювали на вовків заради розваги (**Ні**, хижаки нападали на корів).
- 2) Тільки одна собака фермерів наздогнала вовка, а потім, отримавши рану, втекла (**Так**).
- 3) Оповідач виписав Снапа на ферму тільки тому, що скучив за ним (**Ні**. Квартирна **хазяйка** вимагала забрати пса. Також герой хотів, щоб здоровенні собаки фермерів отримали безстрашного вожака – маленького бультер'єра).
- 4) На фермі Снап був байдужим до господаря і думав тільки про полювання (**Ні**. Пес нікого не підпускав до оповідача близько, кусаючи людей, собак, коней).
- 5) Дандер проявив себе справжнім вожаком тільки в перший день полювання (**Так**).
- 6) Тільки завдяки Снапу собаки перемогли вовка в перший раз (**Так**).
- 7) Після першого вдалого полювання ніщо не засмутило оповідача (**Ні**. Він засмутився через рану Снапа).

**Зачитаємо в особах** розмову головного героя з Гілтоном. Порівняємо відношення до пса Гілтона та оповідача (господар Снапа бере його на

сідло, потім доглядає як за малою дитиною; Гілтон називає пса «гримучою змією»). Чого може навчити нас цей епізод? (Будувати стосунки з твариною самому, не звертаючи уваги на слова оточуючих). Слайд № 5.

**Зачитаємо** 1 абзац 4 розділу. Звернемо увагу на те, чи був це звичайний день у житті господаря і собаки (це була річниця появи бультер'єра в оповідача). Як почував себе Снап, як віднеслись до цього оточуючі? Чому пес опинився на полюванні, адже господар залишив його вдома?

Опишіть, як проходило полювання, який момент став переломним? (Втручання Снапа). **Зачитаємо** фінал оповідання. Як песик прощається з господарем? (Лизнув йому руку)

**Розглянемо ілюстрацію до оповідання**, яку створив московський художник А.Тарусов. (Слайд № 6). Оповідач тримає смертельно пораненого Снапа на руках (Діти звернули увагу на те, що Снап зображений чорним, тоді як у тексті він білий, самі ж дали відповідь: так зображується смерть бультер'єра).

**Як ви думаєте, чому автор не став ілюструвати цей епізод?** (Можливо, йому було важко другий раз, малюнком, зображувати загибель Снапа).

Але автор все ж останню крапку ставить малюнком (слайд № 7). На одному стеблі – п'ять квіток з написами: Відвага, терпіння, любов, віра, надія. Цей малюнок вшановує Снапа.

Я також пропоную вам вшанувати Снапа. Нехай квіти будуть від нас усіх, а кожен з вас напише **сенкан**, присвячений песику.

**Снап**

Вірний, безстрашний

Любить, охороняє, б'ється

Краще б він жив.

Стрімкість.

(Деякі діти принципово писали Джинджерснап).

В тексті нічого не говориться про муки совісті оповідача, тільки про його велике горе. Але за що міг карати себе герой? (Можливо, за те, що він хотів довести, що його пес самий сміливий, не думаючи, що тварина може постраждати).

В оповіданні є декілька моментів, коли можна було змінити хід подій, і Снап залишився б живим.

## **Який би ви могли запропонувати план порятунку Снапа? (фанфік)**

- Не викликати пса на ферму, а попросити розсильного приглянути за ним.
- Не їхати другого дня на полювання, а залишитися з пораненим Снапом.
- Повернутися на ферму разом із псом, не відпускаючи його від себе.
- Не заважати Гарвіну вистрелити з пістолета.

**III. Підсумки:** Повернемося до епіграфу. Чи виявився господар Снапа достойним його дружби?

(Оповідач був хорошим господарем, який дійсно любив песика. Але, можливо, якби він більше продумував свої дії, не намагався хвалитися хоробрістю Снапа, пес був би живим ). **Розглянемо ще одну ілюстрацію А.Тарусова.** (Слайд № 9). Який епізод зображений на ній? (Можливо, на малюнку зображено, як господар доглядав Снапа після першого поранення. А, можливо так, на думку художника, виглядала мрія оповідача, в якій його пес був живий).

**Про що повинна пам'ятати людина, коли заводить домашніх тварин?** (Тварина не тільки розважає, дарує позитивні емоції, але потребує піклування і відповідальності від господаря).

**IV. Домашнє завдання.** У багатьох з вас є домашні улюбленці. Пропоную написати твір-мініатюру «Я і моя собака (кішка, папуга...)» або створити презентацію на ту ж тему. Якщо у вас немає домашньої тварини, напишіть, чи хотіли б ви її завести. І про що потрібно пам'ятати, йдучи на цей крок.

1.